

Haber Toplama ve Yazma Teknikleri

Dr. Öğr. Üyesi Yıldız Derya Birincioğlu

Haber Yaparken...

- ▶ Klişe ve basmakalıp olmaktan sakınabildik mi?
- ▶ İlgili ve gerekli bütün soruları sorduk mu?
- ▶ İzleyici kitlesine karşı duyarlı olabildik mi?
- ▶ Kullandığımız dilde ölçülü müydük?
- ▶ Fotoğraflar hikayeyi şiddet ve röntgencilik'e vardırmadan anlatıyor mu?
- ▶ Farklı kaynakların ve ilgili kişilerin ya da azınlıkların söylediklerine yer verdik mi?
- ▶ Editoryal olarak kullanılan içerik, başlık ve etik kodlar örtüşüyor mu?

Haber

- ▶ Haber ve bilgi sunulurken beraberinde egemen ideoloji de sunulmaktadır.
- ▶ Bireyler egemen kültür ve ideoloji çerçevesinde önemli kabul edilen bilgileri ve haberleri öğrenmektedir.
- ▶ Ham haber basılmaya uygun damıtılmış hale gelene kadar birçok süzgeçten geçer.
- ▶ Medyanın tekelleşmesi ile haber ve bilgi tek elden servis edilebilir ve manipüle edilebilir.
- ▶ Haberde kullanılan söylem kitleleri inandırma ve etkileme aşamasında oldukça önemlidir.
- ▶ Haber egemenlerin kabul edilmesini istediği «gerçeğin» toplumsal kurgusudur, özetidir.
- ▶ Haber toplumsal anlamda ilginç ya da önemli olayların basit ve sade bir dille bazen görüntü ve fotoğrafla sunulmasıdır.

Haber

- ▶ Acele kaleme alınmış edebiyattır.
- ▶ Bir olay hakkında alınan ya da verilen bilgidir.
- ▶ Bir olayın raporudur.
- ▶ Bir olayın, tarafsız biçimde anlamlandırılmasıdır.
- ▶ Bugünün olayıdır.
- ▶ Dün bilmediğimiz her şeydir.
- ▶ Gazeteye basıldığında okuyucuya yararlı olacağı düşünülen olaydır.
- ▶ Halkın ilgi göstereceği her şeydir.
- ▶ İnsanın bilgi edinme ihtiyacını karşılayan bir çeşit ögedir.
- ▶ İnsanların bilmek istediği her şey haberdir.
- ▶ Tarihin kabaca yazılmış ilk müsveddesidir.
- ▶ Toplumu ilgilendiren olay, fikir ve kanıların; iyi ve doğru bir şekilde yayın araçlarıyla topluma aktarılmasıdır.
- ▶ Yarın, bugünün tarihini yazacaklar için hazırlanmış dipnotlardır.

- ▶ Haber yapımı dört ana başlık altında toplanabilir:

Kişileştirilmiş haber (Personalized news)

- ▶ Haberin merkezini insanlar oluşturur.
- ▶ İnsanların kişileştirme ile empati kurması ve haberleri anlaması sağlanır.

Dramatize edilmiş haberler (Dramatized news)

- ▶ Haberin yapısında bulunan karşıtlığı, sorunları, yükselen ve azalan eylemlerin niteliğini yoğunlaştırmak için kullanılır.

Bölümlere ayrılmış haberler (Fragmented news)

- ▶ Olaylar birbirleriyle olan bağlantıları gösterilmeden haberleştirilir.
- ▶ Dünyadaki çeşitli enformasyonların yer aldığı kısa haberlerdir.

Normalleştirilmiş haberler (normalized news)

- ▶ Afet ya da toplumsal hareketler hakkında statüko için potansiyel tehlikeyi en aza indirmek için uygulanan haberlerdir.

Haber

Sansasyonel Haber

Haber Merkezi

Haber Triyajı

Haberi Katletmek

Gündem Belirleme

Asparagas

Bayat Haber

RUTIN HABER

**Haber
Toplamak**

Haber Redaksiyonu

Haber Atlatmak

Haber Çerçevesi

Haber Kaynağı

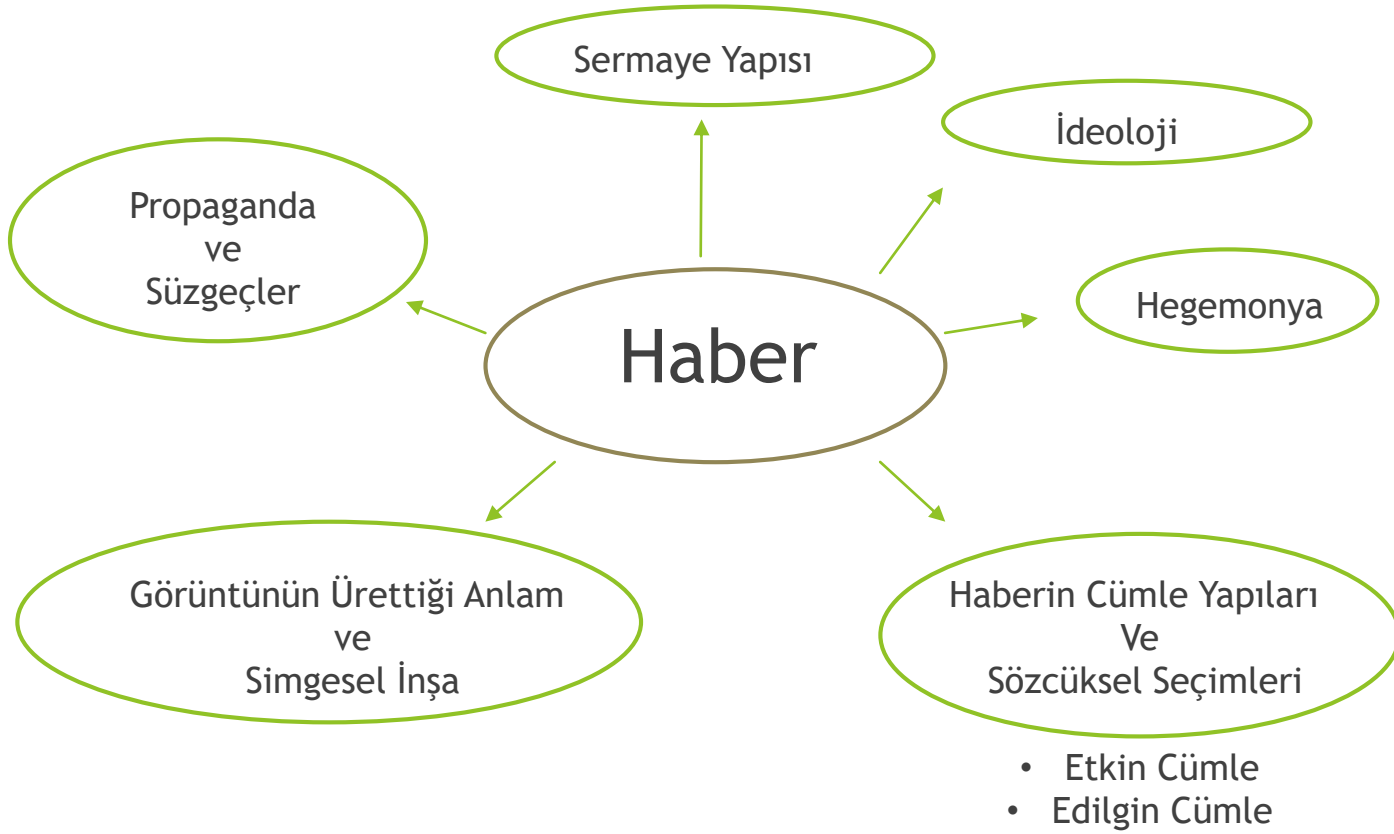
Haberi Çarpıtmak

Haberi Bekletmek

Haberi Kokutmak

Haber Bülteni

Haberi Sepete Atmak

Propaganda Modeli

Propaganda modeli/haber eleme süzgeçlerinin en önemli başlıkları:

- Egemen medya şirketlerinin büyüklüğü, yoğunlaşmış mülkiyeti, kar amaçlı oluşu ve sahiplerinin serveti
- Reklamcılığın medyanın en önemli gelir kaynağı olması
- Medyanın iki temel kaynak ve iktidar odağı olan hükümetle iş çevrelerinden ve bunların mali destek sağlayıp onayladığı uzmanlardan sağladığı bilgileri temel alması
- Medyayı hizaya sokmak amacıyla kullanılan bir yöntem olan 'medyaya yönelik tepki' üretimi

Propaganda Modeli

1.Süzgeç: Medyanın Büyüklüğü, Mülkiyet ve Kar Amaçlı Oluşu

- Haberin seçimini etkileyen ilk güçlü süzgeçtir.
- Serbest piyasanın gelişmesiyle basının sanayileşmesi aynı döneme denk gelir.
- Medya grupları birden fazla alanda faaliyet gösterir (dergi, gazete, tv)
- Farklı medyalar bulunur:
  - Popüler Medya; gazete, dergi, film gibi araçlarla geniş kitleleri hedefler
  - Elit Medya (New York Times, CBS); zengin ve politikaya önem veren bireyleri hedefler

Propaganda Modeli

1.Süzgeç: Medyanın Büyüklüğü, Mülkiyet ve Kar Amaçlı Oluşu

-Medya çeşitli dilimlere ayrılır. Üst dilimi haber ajansları ve haber gündemi oluşturur.

•En üst dilimde yer alan kuruluşlar, ulaştıkları okur ve izleyici kitlesinin büyüklüğü, haber standartlarını belirleyici konumları, mal varlıklarının ve karlarının toplamı ile diğer dilimlerde bulunan kuruluşlardan ayrılırlar.

-Daha alt dilimlerde basın yayın organlarına ve tüm kamuoyuna ulaştırılacak ulusal ve uluslararası haber kaynakları yer alır.

(Associated Press, United Press International, Reuters ve Agence-France-Press)

Propaganda Modeli

1.Süzgeç: Medyanın Büyüklüğü, Mülkiyet ve Kar Amaçlı Oluşu

- Büyük medya şirketlerinin çoğu piyasayla tam olarak bütünleşir.
- Medya şirketlerinin hisse senetlerinin borsada gözde hale gelmesi baskıları, tiraj ve reklam geliri ihtiyacını arttırır.
- Dürüst yayıncılık ilkesi etkisini kaybeder ve medya aracı kaldırılan kısıtlamalarla beraber ticari amaçlara yönelik kullanılır.
- Medya devleri artan ilgi nedeniyle saldırgan bir yayın politikası ve karlılık üzerine yoğunlaşır.
- Medya yapısında aile mülkiyeti önemli bir yapıya sahiptir.
- Büyük medya şirketleri politik destek açısından hükümete bağımlıdır.

Propaganda Modeli

2. Süzgeç: Reklam Ruhsatı

- Reklam verenlerin seçimleri medyanın maddi durumunu ve yaşamasını etkiler.
- Çok reklam alan medya kuruluşları fiyat-pazarlama-kalite konularında sınırları ve rakiplerinin haklarını belirler.
- Reklam gelirlerini arttırmak için piyasa yapısı içerisinde mücadele eden medya kuruluşları tekelleşmeye neden olur.
- Reklam verenler bir nevi kural koyucu başvuru makamlarına dönüşür.
- İzleyici kaybı ve kazancı reklam gelirinin yıllık kazancını belirler.

Propaganda Modeli

2. Süzgeç: Reklam Ruhsatı

- Reklam verenler medya kuruluşlarına kendi ilkeleri doğrultusunda seçici davranırlar.
- Şirketlerin tercih ettiği programlar, istisnalar dışında kültürel ve politik açıdan muhafazakar niteliktedir.

Procter&Gamble, programlarımızın hiçbirinde iş dünyasını soğuk acımasız her tür duygusal ve manevi güdüden uzak bir çevre olarak gösterecek herhangi bir malzeme bulunmayacaktır.

GE, «iş dünyamızın verdiği mesajları kuvvetlendirecek bir program atmosferi üzerinde ısrarla duruyoruz.»

Propaganda Modeli

3. Süzgeç: Medyanın Haber Kaynakları

- Ekonomik zorluklar ve çıkar ilişkileri nedeniyle medya güçlü haber kaynaklarıyla ortak yaşamlı bir ilişki kurar.
- Medya düzenli ve güvenilir haber hammaddesi akışına muhtaçtır.
- Bürokratik yakınlık ilkesi dahilinde şirketler ve meslek grupları da haber değeri taşır.
- Medya çalışanları bürokratların aktardığı öykülerin gerçeğe uygun olduğunu düşünür.
- Medya kaynakları medyayı yönlendirme ve özel bir gündem belirleme gibi belirli bir çerçeveye sıkıştırma girişimi içerisindedir.
- Güçlü kesimlerin yaygın bürokrasileri medyaya mali destek sağlamış olur.

Propaganda Modeli

4. Süzgeç: Tepki ve Yaptırım Kurumları

- Tepki medyada yayımlanan bir görüş ya da programa olumsuz karşılık vermek anlamına gelir.
- Merkezi ya da yerel olarak örgütlenebildiği gibi bireysel eylemler de olabilir.
- Tepki geniş çaplı ve önemli parasal kaynaklara sahip bireyler/gruplar tarafından üretilmişse medyada büyük rahatsızlık oluşturabilir.
- Tepki üretme gücü iktidarla doğru orantılıdır.
- Tepkiler doğrudan ya da dolaylı olabilir.
- Medya için iki temel unsur vardır: Reklam verenler ve izleyiciler.

Donald J. Trump ✓

@realDonaldTrump

As I have stated strongly before, and just to reiterate, if Turkey does anything that I, in my great and unmatched wisdom, consider to be off limits, I will totally destroy and obliterate the Economy of Turkey (I've done before!). They must, with Europe and others, watch over...

♥ 127 B 18:38 - 7 Eki 2019

💬 154 B kişi bunun hakkında konuşuyor

"Türkiye, benim büyük ve emsalsiz bilgeliğimle sınırları aşmak olarak değerlendirdiğim bir şey yaparsa, Türk ekonomisini yıkıp ve yok edeceğim (daha önce yaptım)" ifadelerini kullandı.

Donald J. Trump
@realDonaldTrump

@realDonaldTrump adlı kullanıcıya yanıt olarak

...the captured ISIS fighters and families. The U.S. has done far more than anyone could have ever expected, including the capture of 100% of the ISIS Caliphate. It is time now for others in the region, some of great wealth, to protect their own territory. THE USA IS GREAT!

 74,7 B 18:38 - 7 Eki 2019

 36,2 B kişi bunun hakkında konuşuyor

"Türkler, Avrupalılar ve diğerleriyle birlikte, yakalanan IŞİD savaşçılarına ve ailelerine göz kulak olmalılar. ABD, herhangi bir kişinin tahmin edebileceğinden çok daha fazlasını yaptı, IŞİD halifeliğinin yüzde 100'ünü ele geçirmek de buna dahil. Şimdi ABD'nin kendi topraklarını koruma zamanı. Şimdi bölgede diğerlerinin, ki bunların bazılarının refah seviyesi çok yüksek, topraklarını korumasının zamanı geldi. ABD ÇOK BÜYÜK!"

Althusser DİA&DBA

- İdeoloji, bireylerin kendi varlık koşullarıyla olan hayali ilişkileridir.
- İdeoloji, toplumsal bütünlüğü yeniden inşa eden bir işleve sahiptir.
- İdeoloji toplumu bir arada tutan bir harçtır.
- Toplumsal bütünlüğün parçası olan ideoloji bireyleri yakalar ve onları egemen ideolojinin taşıyıcısı haline dönüştürür.
- İdeoloji gerçeklikle hiçbir zaman birebir uyum göstermez. Sadece onu temsil eder. Bu sebeple toplumsal hayattaki sömürü ilişkilerini gizler.
- İdeolojiler bireylerin zihinleri tarafından üretilmez devletin aygıtları tarafından üretilir.

Althusser DİA&DBA

- İdeolojiler insanları özneler olarak konumlar.
- İdeoloji özneleri çağırır/adlandırır.
- İdeoloji aygıtta/öznenin kendinde vardır.
- İdeoloji öznelerin zihinsel formasyonlarını belirler.
- Özne anlam üretir ve yorumlar.
- Sistemin yeniden üretilmesinde siyasal ve ekonomik iktidarın ikna süreci oldukça önemli bir rol oynar.

Althusser DİA&DBA

- Egemen yapı bireylere özne rolü empoze eder.
- Toplumsal pratikleri yapan bireylerin hem karakteristiklerini hem de onların sahip olabileceği özellikleri belirler.
- Her toplum kendi imajında bireyler yaratır.
- Yeniden üretim sürecinde öznelere egemen değerleri benimseterek onları sistemle uyumlu hale getiren iki aygıt bulunur:

Devletin Baskı Aygıtları
Devletin İdeolojik Aygıtları

Gramsci Hegemonya Kavramı

- Altyapı ve üst yapı arasında diyalektik bir ilişki söz konusudur.
- Elit bir azınlık nasıl zora başvurmadan çoğunluğu kontrol edebilir/yönetebilir?
- Hegemonya, kapitalist toplumda belirli bir egemen sınıfın başka sınıf fraksiyonlarıyla kurduğu ittifaklar ve siyasal uzlaşmalar sayesinde egemenliğini topluma kabul ettirebilmesini ve yönetici konumunu sürdürebilmesini ifade eder.
- Hegemonya, ideolojik egemenlik ile özümseme ve egemen olma ile boyun eğdirmenin basit bir yansımasıdır.
- Hegemonya yönetenlerle yönetilenler arasında ideolojik homojenlik oluşturur.

Gramsci Hegemonya Kavramı

- Hegemonya için ekonomik güç yeterli midir?
- Burjuvazinin sınıf kültürünü, kendi fikirlerini ve dünya görüşünü toplumun diğer sınıflarına kabul ettirmesi gerekir.
- Bu fikirler gündelik hayatta dil aracılığıyla yer bulmalıdır.
- Medya kültürel ve politik güç sağlar. Bu güç sayesinde kamusal ilgi ve kavrama yalıtılır.
- Medya göstergeleri ve iletileri ideolojik olarak kodlanan kültürel metinlerdir.
- Medya ortak duyu etrafında insanlarla ilişki kurarak onları değişim için harekete geçirir. Bu noktada iktidarla ekonomik, politik ve kültürel ittifaklar kurulur.

Gramsci Hegemonya Kavramı

- Batı ve Doğu toplumlarında medya izleyicilere egemen sınıfın değerlerini aktaran bir araçtır.
- Medya var olan anlamı üretmez.
- Üretmek istediği anlamı seçer, yapılandırır ve şekillendirir.
- Egemen değerlere karşı olan her tür bilginin aktarılmasına karşıdır.
- Bireysellik yüceltilir (Yoksulluk ve başarısızlık).
- Cinsiyetçi, milliyetçi söylemler üretir.
- Medya egemen değerleri aktararak hegemonyanın üretilmesini ve sağlamlaşmasını sağlar.

Gramsci Hegemonya Kavramı

- Egemenler söylem üzerinde oynayarak propaganda yapmakta ve haberin üretimi kurumsal kararlar çerçevesinde değerlendirilmektedir.
- Medya haberin ve veriliş şeklinin seçiminde oluşturulmak istenen dünyayı resmeden, duyurulan olaya ilişkin belli bilgi ve inancı yerleştirmek amacıyla üretim sürecine alınmaktadır.
- Medya, devlete ve özel sektöre özel çıkar sağlama işlevini yerine getirebilmek için egemen sınıfların yararına «eşik bekçiliği» denilen filtreleme sistemi ile propaganda yapar.
- Bu sistemin işlerlik kazanmasında alt yapı (ekonomi) ve üst yapı (kültürel ve ideolojik boyut) ilişkileri belirginlik kazanır.

Gramsci Hegemonya Kavramı

- Haber kadar haberin söylemi de önemlidir.
- İyi bir söylem tüm yalanları gerçek yapabilecek güce sahiptir.
- Haberın söylemi içinde egemen söylemler doğallaşıp egemen ideoloji her gün yeniden inşa edilmektedir.
- Haber söyleminde anlatıcı ile okuyucu arasında yoğun bir etkileşim oluşmaktadır.
- Halkın sözüne dönüştürülen bu söylemler ile egemen söylemler uyuşma sokulmakta ve hegemonyaya yönelik rıza üretimi gerçekleştirilmektedir.

Foucault Söylem Kavramı

- Yaşama dair her türlü bilgi şifreler halinde dilin yapısı içerisinde yer alır.
- Bireylerin birbirleriyle ilişki kurmalarında, yaşam pratiklerini biçimlendirmelerinde ve kendi gerçekliklerini kurabilmelerinde dilsel yapılar devreye girer.
- Dil, açık ve örtük anlamlar içerir ve düşünceler dilin yapısı içinde anlam kazanır.
- Dil ses ve görsel arasında bir anlam taşır, kurar ve değiştirir.
- Anlamı sabitler ve kapatır.
- Toplumsal çatışmanın somutlandığı yer anlamın belirlendiği yerdir.

Foucault Söylem Kavramı

- İdeolojiler, dil kullanımı yoluyla edinilmekte ve dil kullanımı yoluyla aktarılmaktadır.
- İdeolojik fikirlerin çoğu ya aileden, arkadaşlardan başlayarak diğer grup üyelerinden ya da dinleyerek, okuyarak ve izleyerek öğrenilmektedir.
- Böylelikle ideolojiler, söylem yoluyla ifade edilmekte ve toplumda yeniden üretilmektedir.
- Basitten karmaşığa eğlence programlarından haber programlarına tüm söylemler ideolojik etkilere sahiptir ve toplumun düşünsel yapısını belirlemektedir.
- Toplumsal yaşamı biçimlendirme aşamasında etkin olan iletişimsel süreç kodlama ve kodaçımleme pratiklerinden oluşur.

Foucault Söylem Kavramı

- Foucault anlam yaratan ve düzenleyen toplumsal kurumların bireyleri sarmalayarak üretken ve itaatkar bedenlere dönüştürdüğünü söyler.
- Söylem ideolojilerin yeniden üretildiği alanlardır.
- Söylem yaklaşımında iktidarın sınıf temelli işleyişi yoktur.
- İktidar parçalı bir yapıya sahiptir.
- İktidar gündelik yaşam pratiklerindedir; iktidar her yerdedir.
- İktidar iki zeminde işler; mekan ve söylem

Foucault Söylem Kavramı

- Her söylenen sözde iktidar üretimi yapılır.
- Sözü kimin söylediği, ne söylediği, kimin dinlediği ve yeniden ürettiği önemlidir.
- Bir kimse aynı anda iktidarın hem üreticisi, hem öznesi, hem de nesnesi olabilir.
- Foucault iktidar üretiminde rıza ve katılıma dikkat çeker.
- Devlet tek başına iktidar üreten bütünlüklü bir yapı değildir.

Haber Söyleminin Ürettiği Gerçek

«Televizyonun, tuhaf bir şekilde göstererek, yapılması gereken şeyin, yani bilgilendirme işinin yapılması için gösterilmesi gereken daha başka şeyler göstererek; ya da yine, gösterilmesi gerekeni gösterirken, bunu göstermeyecek ya da anlamsızlaştıracak bir tarzda yaparak, ya da onu gerçekte hiçbir şekilde uyuşmayan bir anlam kazanacak tarzda kurarak nasıl gizleyebildiğini göstermek suretiyle, daha az görünür hale getirmektedir.»

Bourdiue

Haber Olay İlişkisi

- ▶ Haberin tanımı göreceli bir kavram olduğundan tanımından çok, hangi olayın haber olduğu önem kazanmaktadır.
- ▶ Kuşkusuz her olay haber değildir. Bir olayın haber olabilmesi için bazı özellikler taşıması gerekmektedir.
- ▶ Gazetecilikte, genellikle haber; olay veya olayların hikâyesi ve özeti şeklinde tanımlanır.
- ▶ Olay, genelde çeşitli olguların belirli bir yer ve zaman içinde oluşmasıdır.
- ▶ Olaylar haber olarak insanlara ulaşmazsa hayal olmaktan öteye geçemez.
- ▶ Bağlamları küçük olsa dahi olay ve olgular haberin içinde kullanılmak zorundadır.

Haber Olay İlişkisi

- ▶ Wilbur Schramm, haber olay ilişkisi yönünden verdiği tanımında, haberin niteliğine dikkat çekmektedir:
- ▶ “Haber bir olay değildir. Olduktan sonra algılanabilecek bir olgudur. Olayla özdeş değil, fakat olayın esas çerçevesi içinde tekrar kurulabilmesi hedefidir.”
- ▶ Gazeteciler haberi oluşturan olayları her zaman izlemek ve gözlemek olanağına sahip değildirler.
- ▶ Bazı olaylara gazeteciler kadar, toplumun bir kesimi de tanık olabilir. (Tören, yarışma, açılış gibi.)
- ▶ Bu tür olayların olacağı önceden bilindiğinden bunların izlenmesi ve gözlenmesi olasıdır.
- ▶ Bazı durumlarda ise toplumun bir kesimi olayın içinde yaşadığında, bunlara hemen tanık olabilirler. (Sel, deprem, yangın, gösteriler, grevler gibi.)

Haber Olay İlişkisi

- ▶ Olayı, olay olduktan sonra izlemekle görevlendirilen gazetecinin gözlemciliği, izlemede gösterdiği dikkat pek çok noktanın aydınlatılmasını sağlar.
- ▶ Gazetecinin topladığı enformasyonun yoğunluğuna göre haberini yaparken hikâye etme veya özetleme işlemini tercih etmesi gerekecektir.
- ▶ Gazetecinin olayla ilgili eline geçen bilgiler kesinlikten uzak ve ayrıntılardan oluşuyorsa hikâye etme, kesinse, özetleme işlemine başvurarak haber yapması doğaldır.
- ▶ Her zaman gazeteci yaptığı haberini olayla özdeş değil, fakat “olayın aslına uygun tekrar kurulması” şeklinde yapmak durumundadır.
- ▶ Gazeteci, olayları kendi algıladığı biçimde ve ölçüde, kendi birikim ve deneyimlerine göre haber yapmaktadır.

Haber Gerçek İlişkisi

- ▶ Olaylar haberlerin ham maddesini oluşturur. Haber olayları yapan olgular, gerçekler üzerinde kuruludur.
- ▶ Haber olayla özdeş olmadığı, olamayacağı için, haberde gerçek payı değişkendir. **Gerçek kalıcı, haber uçucudur.**
- ▶ 1920’li yıllarda Walter Lippmann adlı bir gazeteci, haber gerçek ilişkisini değerlendirirken şöyle demektedir:
  - ▶ “Haber ile gerçek aynı şey değildir.
  - ▶ Haberin işlevi bir olayı iletmeştir.
  - ▶ Gerçeğin işlevi ise, saklı kalmış olguları gün ışığına çıkararak, bunların birbirleri arasındaki bağlantıyı kurarak, insanoğlunun iletişimine olanak tanımak için gerçeğin resmini yapabilmektir.”

Haber Gerçek İlişkisi

- ▶ Gazeteci haber yapabilmek için, eline geçen olaylara ait olgular arasından bir seçim yaparak, olayların ardında yatan gerçeklere anlam vermek durumundadır.
- ▶ Haber-gerçek arasındaki ilişki kurulurken *olayın aslına sadık kalma, olayı oluşturan olgulara ait gerçeklere dayandırılması* gerekir.
- ▶ Haberin gerçekle olan ilişkisinde bazı çarpıklıkların bulunduğu üzerinde hep durulur.
- ▶ Olaya ait gerçek, bütün gerçekliğiyle haber haline getirilmeyebilir.
- ▶ Haberde gerçek payı değişkendir.
- ▶ Haberde ise zamanlılık önem taşımaktadır. Asıl önemli olan gerçeğin kalıcı olması, haberlerin zamanla unutulup gitmesidir.

Haber Gerçek İlişkisi

- ▶ Gazeteci olayı mümkün olduğunca gerçeğe sadık olarak vermek zorundadır.
- ▶ Haber genellikle bir olaya, fikre ve soruna dayanmaktadır. Fikirler haberin hammaddesini oluşturmaz.
- ▶ Olaylar, sorunlar haber yapılmak için özetlenerek hikaye edilir.
- ▶ Olaylar hikaye edilirken haber ile gerçek arasındaki ilişki değerlendirilmelidir.
- ▶ Haberi oluşturan hammaddenin zamana uygun olması gerekir (Biraz geçmişe dönük ya da geleceğe dönük olsa da olayın şimdiki zamanda olması zorunludur)
- ▶ Haberi oluşturan olay devamlı aktarılmalı ve insanlara iletilmelidir (Güncelliğini korumalıdır).

Gerçeğin Sorunlu Doğası

- Gerçeğin bilgisi gerçeğin kendisi değildir, gerçeği temsil etmektedir.
- Temsil eden (savaş foto/haber) ve temsil edilen şey (savaş) arasında daima bir farklılıktan dolayı «gerçekliğin yansıtılması ve çarpıtılması» olarak ifade edilen farklılığa eleştirel olarak bakılmalıdır.
- İzlerkitle için yeni bir formül; sandviç modeli (infotainment)
- Photoshoplama ile görüntüleri değiştirmek mümkün mü?
- Yayına erken girme (*immediacy*) savaşı tarafsız, adil ve doğru haberden feragat ettirir mi?
- Online yayına giriş mücadelesi haberi doğrulama şansını engeller mi?
- Yurttaş gazeteciliği geleneksel gazetecilik standartlarını nasıl etkiler?

Embedded / İliştirilmiş Gazetecilik

- ▶ Muhabir ile haber kaynağı arasında akredite gazetecilik de olduğu gibi mesafe ve sınırlar bulunmamakta, embedded gazeteci, haber kaynağı ile birlikte yaşamakta, aynı ortamı paylaşmakta, onlardan biri gibi hareket etmekte, haber unsurlarına, iliştirilen bakış açısının gözü ile bakmaktadır.
- ▶ İliştirilmiş gazetecilik, savaş ve sıcak çatışma alanlarında, çatışmanın bir tarafındaki askerlerle hareket edip savaşı onların açısından yansıtan muhabirler.
- ▶ Bunların görevi, iliştirildikleri tarafın yayılmasını istediği bilgiyi onun gözünden aktarmak, bir tür enformasyon savaşının neferi olarak katkı sağlamaktır (Cüneyt Özdemir).

Embedded/İliştirilmiş Gazetecilik

- ▶ Embedded gazeteciliğin en önemli avantajlarından biri, katılımcı gazetecilere verilen **erişimin seviyesidir.**
- ▶ Olumsuz yönü olarak, muhabirlerin **konu üzerindeki objektifliklerinin azalması ve kendi sansürlerini uygulamalarıdır.**
- ▶ Olumlu yönü **canlı yayınlar sayesinde izleyiciler büyük resmi ufak ayrıntılarla/görüntülerle anlayabilir.**

Savaş Gazeteciliğinin İlkeleri

- ▶ “Hikâyenin tüm boyutlarını anlatarak doğru ve adil bir duruş benimsemek;
- ▶ ön yargılara ve ayrımcı yaklaşımlara karşı ‘ötekilerin’ hikayelerini de işlemek”,
- ▶ “çatışmaların insanların yaşamları üzerindeki etkilerini hissettirmek için çalışmak”;
- ▶ “siyasetçilerin/yöneticilerin nefret uyandırabilecek açıklamalarının ardında hangi amaç ve güdülerin olduğunu sorgulamak”;
- ▶ “çatışan tarafların birinin yanında konumlanmadan çatışmanın dışında kalarak uzlaşmacı dile alan açan bir anlatım çerçevesi benimsemek”;
- ▶ “yapılan haberlerde provokatif ve/veya propagandif sözcük ve görüntü kullanımından kaçınmak ve nefret dili kullanmamaya özen göstermek”.

Çek Defteri Gazeteciliği

- ▶ Haberciye para karşılığı haber yaptırmayı teklif edenler sadece şirketler değildir resmi kuruluşlar ve hşkşmetlerde bu uygulamadan yararlanır.
- ▶ Amerika Birleşik Devletleri'nde Bush yşnetiminin, 2001-2005 yılları arasında on Gşney Floridalı yayıncıya Fidel Castro aleyhinde yayın yapmaları için para şdediği ortaya çıkar.
- ▶ Amerikan ordusu Irak'ta çıkan yerel gazetelere para karşılığı ordunun imajını olumluylaıacak haberler yaptırır.
- ▶ Gazeteciler haber ilişkisi içerisinde buldukları kaynaklardan hediye kabul etmeli midir?
- ▶ Cumhurbaşkanı Abdullah Gşl'ũn şubat 2008'de gerçekleştirdiği Katar ziyareti sırasında, Katar Emiri Al Thani'nin geziye katılan gazetecilere 5000\$ değerinde kol saati hediye etmesi Tşrkiye'de bu ilişkinin etik olarak sorgulanmasına neden olur.

Haber Değeri

- ▶ Birçok eylemin ya da söylemin hedef kitlelere ulaşması, “haber değeri bulunmadığı” gerekçesiyle engellenmekte ya da ertelenmektedir.
- ▶ Çünkü herhangi bir eylem ya da söylemin kitlelere ulaştırılması için içermesi gereken özellik haber değeri taşımasıdır.
- ▶ Bu ilkelere bağlı kalmadan yazılan haber başarılı olmadığı gibi, çoğu kez doğruları da yansıtmaz.
- ▶ Söz konusu değerler aynı zamanda konu seçilen olayın haber olup olamayacağıının da bir göstergesidir.
- ▶ Bir olayın haber olup olmadığına önce, ona yaklaşan muhabir karar vermektedir.

Haber Değeri

- ▶ Haberin doğrudan ya da dolaylı tanımlanması için gereklidir.
- ▶ Haber değeri; haberde nelerin bulunacağı ya da bulunmayacağını belirler.
- ▶ Muhabirin kaleme aldığı çoğu olay yazı işleri müdürlüğü sorumlularınca “değer” bulunmayarak gazetecilik diliyle “çöpe” gitmektedir.
- ▶ 5N1K haber değeriyle haberin oluşturulmasında ne gibi sorulara yanıt arandığını gösteren bir kuraldır.
- ▶ Haber değerleri ile ilişkilendirilen bu değerler haberin vazgeçilmez temel etkenleridir.

Haber Değeri

- ▶ Haberin bazı değerleri taşıması gerekmektedir. Bu değerler 5'e ayrılmaktadır:
  - ▶ Zamanlılık (Ne zaman)
  - ▶ Yakınlık (Nerede)
  - ▶ Sonuç (Kim/Ne)
  - ▶ Önemlilik (Nasıl/Neden)
  - ▶ İnsanın ilgisini çekme (İlginçlik)

Anlaşmazlık, kuşku, gariplik, duygulara yönelme, yenilik eklenebilecek diğer değerlerdir.

Haber Değeri

1.Haberde Zamanlılık Değeri

- ▶ Muhabirden, başlayarak, genel yayın yönetmenine kadar yazı işlerindeki bütün görevliler bu değere özen göstermek zorundadırlar.
- ▶ Haberın diğer enformasyonlardan ayırt edilebilmesi için öğrenildiği anda gösterilmesi gerekmektedir.
- ▶ Eğer dikkat edilmezse meydana gelen olay hem önemini yitirir, belki de haber olmaktan çıkar. Çünkü eskimiş olay haber değildir.
- ▶ Zaman etkeni yayımlanması ve yayımlanmamasının belirlenmesi bakımından oldukça önemlidir.

Haber Değeri

1.Haberde Zamanlılık Değeri

- ▶ Haberde zamanlılık değeri, olayın ne zaman ortaya çıktığı sorusunun yanıtıdır. Haber yazmada kullanılan 5N-1K kuralında, '**Ne zaman**' sorusuna verilecek yanıt, zamanlılık değerini göstermektedir.
- ▶ Örneğin, "bugün, sabahleyin, geceleyin, bir saat önce, bir süre önce, öğleden sonra, akşamüstü, gece yarısı, sabaha karşı, dün vb." gibi zarflar olayın ne zaman gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Zamanı belirtilmeden yazılan haber eksiktir, kuşku ile karşılanır.
- ▶ Haberde zaman öğesini belirleyen bileşkeler:
  - ▶ Yenilik
  - ▶ Anılık
  - ▶ Geçerlilik

Haber Değeri

Haberde zaman değerini belirleyen üç bileşke vardır:

Yenilik

- ▶ Olayın yeni olarak oluşmasını değil, yeni olarak bildirilmesini içerir.
- ▶ Unutulmuş, ihmal edilmiş bir bilgiyi gün ışığına çıkarmak ya da olmuş bitmiş bir olayla ilgili yeni bir gelişmenin yaşanması yenilik anlamına gelir.
- ▶ Yenilik, “haber atlatma” ile de ilgilidir.
- ▶ Örnek: İstanbul’da üç yıl önce işlenen cinayetin zanlısı, bugün yakalandı.
- ▶ Olay üç yıl önce geçmesine karşın zanlının bugün yakalanması, haber unsurunu yeniden oluşturduğu için yenilik bileşkesi açısından geçerlidir.
- ▶ Kısacası, meydana geliş eski, ortaya çıkışı şimdi ise bu haber de yenidir.

Haber Değeri

Anilik

- ▶ En son olan olaylarla bunları haber yapan kia'lar arasında bağlantı kurar.
- ▶ Gazeteci hangi yöntemle olursa olsun kaynağa ulaştığında, sağladığı verileri vakit geçirmeden değerlendirmeli ve habere dnstrmelidir.
- ▶ Bu süre mümkün olan en kısa zaman dilimini içine almaktadır. Aniliğinznde ivme, hıızlılık vardır.
- ▶ Bilgiler ve veriler toplandıktan sonra, yazımı geciktirme ve savsaklama haberi eskitebileceği için “anilik” kuralına dikkat edilmelidir.
- ▶ Teknolojik stnlğ dolayısıyla televizyon ve internet, gazetelere oranla daha avantajlı konumdadır.

Haber Değeri

Geçerlilik

- ▶ Geçerlilik bileşkesi, anilikle bağlantılıdır.
- ▶ Geçerlilik süreci, haberin oluşumuyla başlamakta ve kia'ya ulaştırılmasıyla sonra ermektedir.
- ▶ Başlangıçla sonuç arasında geçen süre uzatıldığı takdirde haberin değerini yitirebilir. Bu süre anilik maddesinde vurgulandığı gibi yine mümkün olan en kısa zaman dilimini öngörmektedir.
- ▶ Olayları toplumun çeşitli kesimleri ile ilişkilendirir.
- ▶ Bireylerin ilgilerini çekecek şekle dönüştürür.
- ▶ Örneğin, göçük altında 3 kişinin öldüğü, 4 kişinin kurtarıldığı haberi hazırlanır. Fakat haber yayınlanmadan, 1 kişinin daha öldüğü ve 2 kişinin de kurtarıldığı haberi gelirse, ilk haber geçerliliğini yitirmiştir. Gerekli düzeltmeleri hemen yapıp haberin içeriğini değiştirmek gerekir. Çünkü önceden yazılmış haber geçerliliğini yitirir.

Haber Değeri

2.Yakınlık

- ▶ Haber niteliği kazanması için önemli bir değerdir.
- ▶ Bireyler doğaları gereği sadece kendi yakın çevrelerini ilgilendiren olaylara karşı duyarlılık gösterir.
- ▶ Yakınlık, muhabirin olayın neresinde olduğunu göstermektedir.
- ▶ Muhabir olayın içinde ya da, ne kadar çok yakınında olursa, inandırıcılık ve doğruluk ilkeleri daha da güç kazanmaktadır.
- ▶ Habere yakın olmak mesafe ile ilgili değildir. Muhabir, olaya mesafe bağlamında uzakta kalmış olabilir, ancak yapacağı her türlü araştırma, soruşturma, kaynak taraması ve yan bilgilerle yakınlaşma olanağına sahiptir.

Haber Değeri

2.Yakınlık

- ▶ Haberci gündem oluşturmak için yakınlık ölçüsüne dikkat ederek merak uyandırmalıdır.
- ▶ Bireylerin aşına oldukları yerler ve isimlere karşı duyarlılıklarından yararlanmalıdır.
- ▶ Haberde yakınlık değeri “*nerede?*” sorusunun yanıtıdır.
- ▶ Örnek; Türk Dil Kurultayı “Ankara”da toplanacak.
- ▶ ‘Nerede?’ sorusunun yanıtı ‘Ankara’dır ve haberde yakınlık değeri budur.

Haber Değeri

3. Sonuç

- ▶ Haberde sonuç değeri de zaman kadar önemlidir.
- ▶ Muhabir, sonuç ögesini planlı ve iyi bir şekilde ortaya koyduğu takdirde haberin algılanması da kolaylaşacaktır.
- ▶ Olayı, haber formatına oturtan değer, genelde sonucudur. Sonuçsuz olay, haber değildir.
- ▶ Sonucun nemi ve büyüklüğünü belirten özellikler çatışmalı, karmaşık olaylar ve sorunlardan ortaya çıkanları değerlendirmektir.
- ▶ Bu değer habere ne kadar yer ve zaman ayrılacağını belirler.
- ▶ Haberin nemi, büyüklüğü ve doğru değerlendirilmesi «sonuç» ögesine bağlıdır.
- ▶ Sonuç ilkesini ortaya çıkaran sorular:
  - ▶ Haberi bu kadar büyük hale getiren nedir?

Haber Değeri

3. Sonuç

- ▶ Kim bu haberi bu kadar bytmektedir?
- ▶ “*Ne?*” ya da “*Kim?*” sorularının yanıtı, bizi haberde sonuç değerine götürür.
- ▶ rnek; Başbakan..... başkanlığında kurulan ....’ncı Cumhuriyet Hkmeti güvenoyu aldı.
- ▶ Hükümet ne almıştır? “Güvenoyu”. Haber bu sonucun üzerine kurulmuştur.
- ▶ Gvenoyunun alınması “olumlu haber” türüne de örnek oluşturmaktadır. Güvenoyu alınmasaydı, o zaman da olay yine haber olacaktı. Güvenoyu alınsın ya da alınmasın iki durumda da “*Ne?*” sorusu yanıt bulmaktadır.

Haber Değeri

4. Önemlilik

- ▶ Bir olay, toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel yaşamı doğrudan etkiliyor ve bu alanlarda herhangi bir gelişmeye ya da değişmeye yol açıyorsa önemlidir.
- ▶ Bu tür haberler genellikle «*hard news*» (*ciddi haberler*) olarak isimlendirilir.
- ▶ Olayın ya da durumun ortaya çıkardığı sonucun nicelik ve nitelik açısından irdelenmesiyle anlaşılır.
- ▶ Hüküm verme sürecini destekler.
- ▶ Haberi önemli kılanın ortaya çıkarılmasıdır. Bu anlamda iki unsura bakmak gerekir:
  - ▶ Toplumun büyük bölümünü etkiliyor mu?
  - ▶ Bu etkilenmenin sonuçları ne olacak?

Haber Değeri

4. Önemlilik

- ▶ Devlet, hükümet ve parlamento işlerine yönelik haberler önemlidir.
  - ▶ Bir ülkede devalüasyon yapılması ilginç değil, önemlidir.
- ▶ Bireylerin uymak zorunda oldukları kamu erkinin kararları ve emirleri önemlidir (yasalar, kararnameler vs.).
- ▶ Bireylerin kendi istekleri doğrultusunda uymak isteyecekleri öneriler ya da kendilerini uyarmak isteyecekleri durumlar önemlidir (kapalı yollar, hastalıkla mücadele yöntemleri vs.).
- ▶ Bireyin küresel ilişkileri mantık çerçevesinde değerlendirmelerine kolaylık sağlayacak, olayların perde arkasına yönelik bilgiler önemlidir (toplumsal ya da ekonomik krizlerin nedenlerine ilişkin bilgiler vs.).

Haber Değeri

4. Önemlilik

- ▶ Herhangi bir doğa olayı, örneğin El Nino kasırgasının toplumsal yaşamı nasıl etkileyeceği bilindiği için uydularla izlenip önceden medya aracılığıyla kamuoyuna duyuruluyor. Böylece bazı yerleşim merkezlerinin boşaltılması sağlanıyor.
- ▶ Herhangi bir olayın, durumun kimleri nasıl etkilediği ve sonucunun ne olacağı, ya da olduğu önemlilik ilkesini ortaya koymaktadır.
- ▶ Önemli olmayan olay ve bilgi haber değildir. “*Nasıl ve Neden?*” sorularının yanıtları da haberde önemlilik değerini vermektedir.
- ▶ Önemlilik, olayla ilgili yargıya varmak için sonuç değeri kadar ön plandadır.
- ▶ Olayları önemli yapan etkenler arasında ünlü kişiler, sayılar, çelişkiler, garip olaylar, buluşlar, değişiklikler vb. yer almaktadır.

Haber Değeri

5. İnsanın İlgisini Çekme

- ▶ Haber değerlendirme ölçütleri içinde en tartışmalı ilkelerden biridir.
- ▶ Bazen, “Halk bunu istiyor” mantığıyla hem gazete haberciliğinde, hem de televizyon haberciliğinde yapılan yanlış işleri meşrulaştırma, bu gerekçenin arkasına sığınma politikası izlenmektedir.
- ▶ Haber, kuşkusuz insanların ilgisini çekme niteliği de taşıyacaktır. Ancak bu nitelik, özentisi olmamalı, olayın doğasında bulunmalıdır.
- ▶ İlgisi çekicilik çok-orta-az düzeylerde öne çıkmaktadır.
- ▶ Bazı haberler, ilgi çekicilik unsurunu çok, bazıları orta, bazıları da az içermektedir.

Haber Değeri

5. İnsanın İlgisini Çekme

- ▶ Kişinin ilgisini çekme olgusu, haberin içeriği ve hedef kitleler bakımından değişen bir değeri ifade etmektedir.
- ▶ Üstelik çoğu kez de sübjektif bir görüşe dayanmaktadır.
- ▶ Örneğin, birine göre önemli olan, başka birine göre daha az önemlidir. Burada vurgulamak istenen, olayın mutlaka haber değerinin olmasıdır ki, bu ilgi çekiciliğine bağlıdır.
- ▶ Olağan dışı olaylar, maceralar, aşklar, savaşlar, doğal afetler, karıőıklıklar, çatıőmalar, kuőkular ve çelişkiler insanların ilgisini daima çekmiştir.
- ▶ Habercilik anlayıőında da ilgi çekme ön plandadır ve önemlidir. İlgı çekmeyen olay zaten haber değildir.
- ▶ İlgı çekicilik, olayın içeriğine ve yayın organının bakış açısına ve hedef kitlelerine göre değişmektedir.

Habercilik Kuralları

Haber yazarken bazı ölçütler göz önünde bulundurulmalıdır:

► **Nitelik**

Haberi yazan kişi haberinde kaynak göstermelidir.

► **Denge**

İddia/görüş oluşturan haberlerde karşıt görüşler ve savunma olmalıdır.

► **Objektiflik**

Haberi yazan kişi olayla ilgili detayları tarafsızca aktarmalıdır.

Niteliklerine Göre Haber Metinleri

► Genel Haberler:

Genel Haberler:

- Kısa kişi haberleri
- Konuşmalar, mülakatlar ve yayınlar
- Toplantılar ve törenlerdir

Niteliklerine Göre Haber Metinleri

- ▶ Basit Haberler: Muhabirin fazla yorum yapmasına gerek olmayan konulu haberlerdir.
- ▶ Basit Haberler:
  - ▶ Ölüm, hastalık ve cenaze
  - ▶ Yangın ve kaza haberleri
  - ▶ Mevsim ve hava durumu ile ilgili haberler
  - ▶ Cinayet haberleri

Niteliklerine Göre Haber Metinleri

- ▶ Karmaşık Haberler: Konu hakkında temel bilgi toplamayı ve yorum yapmayı gerektirir.

Karmaşık Haberler:

- ▶ Mahkeme, duruşma ve davalar
- ▶ Hükümet ve politika
- ▶ İş, endüstri ve tarım çalışmaları
- ▶ Eğitim, araştırma, bilim
- ▶ Din, felsefe ve benzeri haberler

Niteliklerine Göre Haber Metinleri

- ▶ Özel Konulu Haberler: Yorum yapmanın zorunlu olduğu, özel uzmanlık isteyen haberlerdir.

Özel Konulu Haberler:

- ▶ Kadın
- ▶ Spor
- ▶ Güzel sanatlar, edebiyat vs.

Oluş Biçimine Göre Haber Metinleri

Eylem Haberleri:

- ▶ Bu haberlerde eylem çok söylem az miktarda yer alır.
- ▶ Cinayet, yangın, kaza, direniş, gösteri, miting, protesto vb.

Söylem Haberleri:

- ▶ Bu haberler verili haberlerdir.
- ▶ Bu haberlerde söylem eylemden daha çok yere sahiptir.
- ▶ Basın toplantısı, seminer, sempozyum, konferans, bilimsel toplantılar , panel vb.

Eylem-Söylem Karışımı Haberler:

- ▶ Eşit miktarda eylem ve söylem bulunur.
- ▶ Ulusal bayramlar, kurtuluş günleri, tesis açılışları vb.

Düzenleme Biçimine Göre Haberler

Olay Haber:

- ▶ Toplumunu ilgilendirecek olaylar hakkında bilgilerin haber diline aktarılıp sunulmasıdır.
- ▶ Haberin içeriğine göre sıcak gelişmeler verilir.
- ▶ O anda meydana gelen olaylarla ilgili haberlerdir.
- ▶ Kar nedeniyle kapanan yollar, deprem, sel, cinayet vb.

Tematik Haber

- ▶ Konusal bütünlüğü olan haberlerdir.
- ▶ Benzer konu ve içerik içeren haberlerin birleştirilmesini ifade eder.
  - ▶ Bir önceki haber ile bir sonraki haber arasında geçişlilik nasıl sağlanmalı?
  - ▶ Geçiş cümleleri neler olmalı?
  - ▶ Hangi sıra ile yazılmalı?

Düzenleme Biçimine Göre Haberler

Araştırma Haber:

- ▶ Tüm haber türleri için geçerlidir.
- ▶ Üstü kapalı kalmış olayların detaylarını ortaya koymak için yapılır.
- ▶ Yolsuzluk haberi

Derleme Haber:

- ▶ Değişik zamanlarda oluşmuş olayları çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgi ve belgelerle bütünleştirerek haber haline getirilmesidir.
- ▶ Hava durumu ya da kaza haberlerinin derlenerek yeniden oluşturulması

Düzenleme Biçimine Göre Haberler

Öykü Haber:

- ▶ Habere konu olan olayların dramatize edilerek yazılmasıdır.
- ▶ Öyküleştirme yapılıır.

Bilgi/Olgusal Haber:

- ▶ Her alandaki bilgileri içeren ve gerekli değerleri taşıyan haberdır.
- ▶ Toplumda bir eğilim olarak yaygınlaşan ve sık rastlanılan durumları içeren haberlerdir.
- ▶ Sağlık haberleri- tedavi yöntemleri vs.

Dosya Haber:

- ▶ Belirli bir konuda ele alınan haber türüdür.
- ▶ Tarafların görüşleri detaylı bir şekilde ele alınır.

Haber Türü

Ciddi Haber (Hard News)

- Anlamlılık ve önemlilik unsuru ön plana çıkar.
- İzleyicinin konuyu öğrenmesi bilgi açığını kapatır. Öğrenmemesi ise bilgi açığını artırır.
- Önemli yargı kararlarının açıklanması & basın açıklamaları vs.

Çalışanlar dikkat! Yargıtay'dan çok önemli iki karar...

Yargıtay'ın verdiği kararlar emsal niteliğinde... Son dönemde iki önemli karara imza atan Yargıtay, ilk kararıyla çalışanları sevindirirken, diğer kararıyla patronu haklı buldu. İşte kararların detayları...

Mahkemelerde çalışma hayatıyla ilgili 10 binlerce dosya bulunuyor. Çoğu, işçi alacakları ve işçi ile patron arasındaki itilafardan kaynaklanıyor. Yerel mahkeme karar verse dahi taraflar dosyayı temyiz edebiliyor. Dosyayı görüşen Yargıtay Hukuk Daireleri, kararı onayıp bozabiliyor. Çıkan karar ise emsal niteliğinde değerlendiriliyor. Son dönemde verilen iki karar çalışanları yakından ilgilendiriyor.

Haber Türü

Sıcak Haber (Spot News)

- Plansız tahmin edilemeyen, meydana gelişi önceden bilinmeyen gelişmelere dayanan haberlerdir.
- Terör olayları, protestolar, trafik kazaları vs.

Motosiklet Refüje Çarptı: 1 Ölü

Motosiklet refüje çarptı: 1 ölü Kardeşiyle aynı kaderi paylaştı, Mehmet Özçelik'in kardeşi Cebrail Özçelik'in de Yaklaşık 1.

18 Kasım 2018 Pazar 15:28

Motosiklet refüje çarptı: 1 ölü

Kardeşiyle aynı kaderi paylaştı, Mehmet Özçelik'in kardeşi Cebrail Özçelik'in de Yaklaşık 1.5 yıl önce geçirdiği kaza sonucu hayatını kaybettiği öğrenildi

GAZİANTEP - Gaziantep'te motosikletiyle şehir merkezine giden Mehmet Özçelik motosikletinin kontrolünü kaybedip orta refüje çarparak hayatını kaybetti. Özçelik'in kardeşinin de 1.5 yıl önce trafik kazasında hayatını kaybettiği öğrenildi.

Olay Gaziantep'in Şahinbey ilçesinde meydana geldi. Sabah saatlerinde 41 yaşındaki Mehmet Özçelik Beştepe Mahallesi'ndeki evinden çıkarak motosikletiyle şehir merkezine seyrir halindeyken

Haber Türü

Öykü Haber (Story News)

- Olayı daha ilginç hale getirmek için dramatik bir haber yaklaşımının kullanılmasıdır.
- Muhabir klasik kalıplar dışına çıkar ve edebi farklılıklar yaratır.
- Öznel, rutin dışı haberlerdir.
- Kanser hastasının hastalığı yenmesi, muhtaç bir ailenin dramı gibi haberler.

Sarayköy'den örnek bir yaşam hikayesi

Sarayköy'den örnek bir yaşam hikayesi

Sarayköylü 75 yaşında Hüseyin amca, 25 yıldan beri hasta eşinin tüm ihtiyaçları kendisi karşılıyor. Yemeğini yapıyor, gezdiliyor, her şeyi ile bir bebek gibi ilgilendiğini söyleyen Hüseyin amca ilerlemiş yaşına rağmen, "O benim hayat arkadaşım" dediği eşini bir an bile olsun yalnız bırakmıyor.

Haber Türü

Gelişen Haber (Developing News)

- Gerçekleşeceği önceden bilinen rutin haberlerdir.
- Basın toplantıları, açılışlar, öncesi bilinen olayların gösterilmesi vs.

İzmir'de KESK üyeleri, enflasyon farklarının ödenmesini istedi

DHA

15.11.2018 - 18:08 | Son Güncelleme : 15.11.2018 - 18:08

DHA

Hande NAYMAN / İZMİR, (DHA)- İZMİR Konak'ta Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK), enflasyon farklarının ödenmesi ve kamu emekçilerine ek zam yapılması amacıyla eylem düzenledi. Maaş günlerini eylemle karşılayan KESK İzmir Şubeler Platformu, ülke genelinde düzenlenen protestolara destek oldu. Eylemde 'Asgari ücretten vergi alınmasın' yazılı pankartlar taşıyan KESK üyeleri, kamu emekçilerinin enflasyon farkları sebebiyle ekonomik mağduriyet yaşadığını savundu. KESK yurdun farklı yerlerinde enflasyon farklarının ödenmesi ve kamu emekçilerine ek zam yapılması amacıyla eylem düzenledi. İzmir Konak'ta da düzenlenen eylemde

Haber Türü

Devam Eden Haber (Continuing News)

- Belli bir süreci kapsayan ve bu süreç içerisinde haberin takibinin yapılması gereken olaylara dayanan haberdir.
- Yaşama faaliyetleri, devam eden olaylar gibi...

HABER TÜRK SON DAKİKA | GÜNDEM | EKONOMİ | SPOR | MAGAZİN | DÜNYA | KADIN | SAĞLIK | **CANLI YAYIN**

Cemal Kaşıkçı cinayeti Haberleri, Güncel Cemal Kaşıkçı cinayeti haberleri ve Cemal Kaşıkçı cinayeti gelişmeleri

Dünya, 17 Kasım 2018
Flaş iddia: CIA, Kaşıkçı cinayetinde Bin Selman'a ulaştı

Son dakika haberi... CIA'nın, Cemal Kaşıkçı'nın öldürülmesi emrini Suudi Arabistan Velihaht Prensi Muhammed bin Selman'ın verdiği sonucuna ulaştığı iddia edildi. ABD Merkezi Haberalma Teşkilatının (CIA), gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın öldürülmesi emrini Suudi Arabistan Velihaht Prensi Muhammed bin Selman'ın verdiği sonucuna ulaştığı iddia eden Washington Post gazetesi aynı haberinde, "ABD Başkanı Donald Trump'a Muhammed bin Selman'ın bu işin içinde olduğunun kanıtı gizlice gösterildi ancak Muhammed'in bu cinayetin emrini vereceği konusunda Trump'ın hala şüpheleri vardı." ifadesine yer verdi

Dünya, 17 Kasım 2018
Kan izi bırakmamak için öldürüp pıhtı ilacı vermişler!

Suudi gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın ölümüyle ilgili önemli bir ayrıntı daha ortaya çıktı. Kaşıkçı'nın boğularak infaz edilmesinin hemen ardından Suudi infaz timinin cesedi parçalamadan önce delil bırakmamak için Kaşıkçı'ya kanı pıhtılaştırıcı iğne yaptıkları belirlendi

Dünya, 16 Kasım 2018
ABD'li senatörden "Suudi Arabistan'a ek yaptırım" çağrısı

Haber Türü

Son Dakika Haber (Breaking News)

- Habere konu olan olayın bir anda ortaya çıktığı ve yayın sırasında gelişmelerin izleyiciye aktarıldığı haberlerdir.
- Afet, suç ya da toplumsal olaylardır.
- Bu haber türünde bant yazı, muhabir bağlantıları ve yayının kesilerek spikere bilgi verilmesi sağlanır.

Meteoroloji'den son dakika kar ve sağanak yağış uyarısı geldi! - İstanbul Ankara ve il il hava durumu tahminleri...

Meteoroloji'den son dakika hava durumu açıklamaları gelmeye devam ediyor. Pazar gününe yağmurlu ve puslu uyanan İstanbullular, hava durumu ile ilgili araştırmalar yapmaya başladılar. Özellikle sabah saatlerinden sonra dışarı çıkmak isteyen bireyler, konuyla ilgili araştırma yapıyorlar. Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nden ise bu konuyla ilgili uyarılar gelmeye devam ediyor. Meteoroloji'den yapılan uyarılar doğrultusunda bazı illerde sağanak ve kar yağışı etkisini gösterecek. Peki İstanbul, Ankara, İzmir Antalya ve diğer iller de hava durumu nasıl olacak, kar ne zaman yağacak?

Giriş Tarihi: 18.11.2018 ⌚ 11:31 Güncelleme Tarihi: 18.11.2018 ⌚ 11:31

Rutin Haber

- ▶ Gelişen haber türünde ortaya çıkan haberdir.
- ▶ Bilgi önceden edinilmiş ve haberleştirilmesine karar verilmiştir.
- ▶ Muhabir donanım ve birikimini haberin içerisine ekler.
- ▶ Her muhabirin bakış açısı farklılık gösterebilir.
- ▶ Meclis'te milletvekilinin not yazması haberi gibi...

Haber Tipi

Özel Haber

- ▶ Kanalın/haber kuruluşunun tercihleri ya da muhabirin özel çaba sarf ederek ortaya çıkardığı haberdir.
- ▶ Özel haber olması için atlatma haber olması gerekir.
- ▶ Hafta sonu bültenlerde rastlamak mümkündür.
- ▶ Özel çabayla oluşturulan haber başka yayın kuruluşunda yer alamaz.
- ▶ Uzman görüşü ya da halk röportajı gibi özelliklere sahiptir.
- ▶ Gündemi belirleme, kamuoyunun dikkatini belirli bir yöne çekme, haber kurumunun itibar kazanması amaçlanır.

Haber Tipi

Özel Haber

- ▶ Özel haber politika, ekonomi, sanat, magazin ve spor gibi konuları içerir.
- ▶ Bu haber türünde muhabirin öyküleme biçimi önemlidir.
- ▶ Özel haber çoğunlukla ters piramit tekniğiyle yazılır.
- ▶ Magazinel bir haber ise düz piramit tekniği de uygulanabilir.
- ▶ Konu eşit öneme sahip ise dörtgen tekniği kullanılır.
- ▶ Toplumun vicdanına sesleniyorsa haber konuşma biçiminde yazılır.
- ▶ Özel haberde olay belgeler, yazışmalar ve fotoğraflarla belgelenmelidir.

Haber Tipi

Dizi Haber

- ▶ Toplumun yakından ilgilendiren önemli konuların detaylı bir şekilde aktarıldığı haberdur.
- ▶ Haberin etkisinin kalıcı olmasını sağlamak için birkaç gün arayla haberlerin yayınlanması pratiğidir.
- ▶ Dizi haberin özelliği özel haber olmasıdır.
- ▶ Teknik açıdan bir devamlılık gerektirir. Bu yönüyle özel haberden ayrılır.

Haber Tipi

Haberin Yapısı

- ▶ Haber Başlığı
  - ▶ Ana başlık
  - ▶ Üst başlık
  - ▶ Alt başlık (Yedek başlıklar)
  - ▶ Ara Başlık
- ▶ Spot
- ▶ Haber Metni
  - ▶ Haberin Giriş Bölümü (Flaş)
  - ▶ Haberin Gövdesi
- ▶ Haber Fotoğrafı
  - ▶ Fotoğraf altı yazılar

Haber Başlıkları

- ▶ Haberin özetini içermelidir ve bilgilendirmelidir.
- ▶ Haberin unsurlarını yansıtmalıdır.
- ▶ Kısa ve anlaşılır olmalıdır.
- ▶ Okurun dikkatini çekmeli ve okuyucuyu isteklendirmelidir
- ▶ Haber metniyle çelişmemelidir.
- ▶ Abartılı olmamalıdır.
- ▶ Çoklu okumaya yol açmamalıdır
- ▶ İmalı anlamlar içermemelidir.
- ▶ Yorum içermemelidir.

Haber Başlıkları

Ana Başlık

- ▶ Haber metninde mutlaka bulunması gereken başlıktır.
- ▶ İlk göze çarpan olduğu için esas iletiyi içermelidir ve her haberde bulunur.
- ▶ Haberin fark edilip okunmasını sağlar.
- ▶ Altta yer alan makale hakkında fikir verir.
- ▶ Rutin ve kalıplaşmış ifadeler yerine dikkat çekici, haberi okutacak başlıklar seçilmelidir.
- ▶ Tam cümle yapısında sahip değildir.
- ▶ 3-5 sözcükten oluşan eksilteli cümle biçiminde yazılır.
- ▶ Ana başlık sayfa düzenine göre bazen 1/2 ya da 3 satır olabilir.
- ▶ Kalın görünümlü fontlar ve büyük puntolar kullanılır.
- ▶ «*3 yıldan beri görülen en ucuz pahalılık. Aygün'e yılın gazetecisi ödülü*»; «*Cinayeti şaka sandılar*»; «*Muhabirliğe adanmış bir ömür*»

Haber Başlıkları

Üst Başlık

- ▶ Ana başlığın üstünde ya da sağ/sol yanında yer alan başlıktır.
- ▶ Ana başlığı tamamlar ve açıklar.
- ▶ Üst başlık manşeti dikkate alarak düzenlenmiştir, ona yöneliktir, ama ana başlığın içerdiği ifade burada kesinlikle yer almamalıdır.
- ▶ 5-10 sözcükten oluşan cümlelerdir.
- ▶ ince/zayıf karakterli harflerle yazılır.
- ▶ Punto büyüklüğü ana başlığın üçte biri oranına yakın olmalıdır.

- ▶ Üst başlık: ***Erginlik yaşı 18?***
- ▶ Manşet: ***Hükümet konuyu aydınlatmalı***
- ▶ Çoğunlukla üst başlığın işlevi bir şeye dikkat çekmektir:

Haber Başlıkları

Alt Başlık

- ▶ Alt başlık ana başlığın altında yer alır.
- ▶ Ana başlığı açıklayan ve destekleyen tam bir cümle yapısındadır.
- ▶ Bir haberde üst ve alt başlık kullanılmayabilir ya da bunlardan yalnızca biri tercih edilebilir.
- ▶ Ana ve üst başlığa göre küçük puntolarla yazılır.
- ▶ Basık ve koyu renkli karakterler seçilir.
- ▶ Üst ve alt başlık kullanılmak zorunda değildir.

- ▶ Başlık: *Yapılacak çok iş var, tüyelim...*
- ▶ Alt başlık : *Türkiye'deki iş kadınları teşkilatlanmak istiyorlar.*

Haber Başlıkları

Spot

- ▶ Üst veya alt başlık, haberin ana başlığının olayı tam olarak tanımlayamadığı durumlarda kullanılır.
- ▶ Ayrıntıları başlığa çekmek için kullanılır
- ▶ Haberi özetleyen kısa metinlerdir.
- ▶ Haber spotları; özetleyici, tanımlayıcı, alıntılı, sorulu, genelleyici, zıtlık ifade eden, okur-izleyici adresli gibi çeşitli şekillerde atılabilir.
- ▶ Haberin ana temasının 15-30 sözcükten ya da birkaç cümleden oluşan haber özetleridir.
- ▶ Spot haber metinden biraz daha büyük punto ile yazılır/dizilir.
- ▶ Spot başlık yanlarına ya da üst boşluklarda yerleştirilebilir.
- ▶ Spot haberin okuyup okunmaması için bilgi verir.

Haber Başlıkları

Ara Başlık

- ▶ Ara başlıklar daha çok uzun haberlerin bölümlenmesine yararlar.
- ▶ Bir metnin yapısını belirginleştirir ve de aceleci okurların dikkatini önce her bir bölüme, sonra da makalenin tamamına çekerek okuma isteği uyandırlar.
- ▶ Ara başlıklar bağımsız olmalı haberin ne öncesiyle ne de sonrasıyla sözdizimsel bir bağlantı kurmamalıdır.
- ▶ Uzun haberlerde birden fazla ara başlık kullanılmalıdır.
- ▶ Haber metni içerisinde paragrafların tamamlanmasını sağlayan haber metninden büyük punto ile yazılan başlıktır.
- ▶ 3-5 sözcükten oluşur ve tam cümle özelliği taşımaz.
- ▶ Haber metnini bölümler ve rahat okunmasını sağlar.
- ▶ Tek düzelikten kurtarır.
- ▶ Sayfa düzenine hareketlilik getirir.

Haber Başlıkları

Ara Başlık

- ▶ *Alman teknik adamın transferi için düğmeye basıldı (Üst Başlık)*
- ▶ *Cimbom'da ilk hedef Hitzfeld (Başlık)*
- ▶ *Dünya kupasının ardından sözleşmesi bitiyor (Alt başlık)*
- ▶ *Kariyerinde iki “Şampiyonlar Ligi” zaferi bulunan kurt çalıştırıcı ile temasa geçen sarı-kırmızılılar, anlaşma sağlanamaması halinde rotasını 49 yaşındaki Matthias Sammer'e çevirecek. (Spot)*

(Sözcü: 17 Haziran 2014, s. 18)

Haber Başlıkları

TSK, tezkere öncesi gözdağı verdi: (Üst Başlık)

Ateş Serbest (Başlık)

Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Polatlı General Nahit Şenoğul Atış ve Tatbikat Alanı'nda yaptığı Sakarya Ateş Serbest-2014 Tatbikatı'yla, tezkere öncesi adeta gövde gösterisi yaptı. (Spot)

Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Ankara Polatlı ilçesi Acıkır mevkiindeki, General Nahit Şenoğul Atış ve Tatbikat Alanı'nda gerçekleştirilen Sakarya Ateş Serbest-2014 Tatbikatı'yla, tezkere öncesi güç gösterisinde bulundu.

Haberin Giriş

- ▶ İlk cümle haberin en önemli ögesi, özeti ya da sonucudur.
- ▶ Bu doğrultuda bu cümle en ilginç, çarpıcı, etkili ve en önemli ögeyi içermelidir.
- ▶ Giriş cümlesi kısa ve öz olmalıdır.
- ▶ İlk okumada içerik hakkında bilgi vermelidir.
- ▶ Haber ilk cümlede başlar ve ilk cümlede biter.
- ▶ İlk cümle kolay anlaşılır ve rahat okunur olmalıdır.

Haberin Giriş Teknikleri

Tanımlayıcı Giriş Tekniği

- Bu giriş haberin en önemli öğesi kim ve ne ne sorusuna cevap üretmelidir.

Özetleyici/Yığma Giriş Tekniği

- Haber birkaç öğesinin birden önemli olduğu durumlarda kullanılır.
- Haber özetlenir ve okur haberin tamamını okumaya davet edilir.

•

Haberin Giriş Teknikleri

Genelleyici Giriş Tekniği

- Haberde konuya daha genel bir ifadeyle girişte bulunulur.
- Haber konusu daha sonra anlatılır.
- İlk cümle genellikle haberin ne olduğunu tanımlamaz.

Ayrıntı Giriş Tekniği

Haberde geçen ayrıntıların ön plana çıkarılmasıdır.

Öyküleyici Giriş Tekniği

- Haberin öykülediği bu girişte, okur kendisini birden olayın tam ortasında bulur.
- Bu tipin özelliği kısa ve çarpıcı olmasıdır.

Haber Gövdesi

- ▶ Olayın olduğunca gerçeğe yakın bir biçimde aktarıldığı bölümdür.
- ▶ Haber her zaman somuttan soyuta doğru ilerlemelidir.
- ▶ Bu bölümde ayrıntılar işlenir.
- ▶ Gereksiz ayrıntılar atılmalı ve ayıklanmalıdır.
- ▶ Bu bölümde olayı özetlemek ve çarpıcı hale getirmek gereklidir.